सुर्यप्रसाद रिमाल
प्रशिक्षक
राष्ट्रिय सहकारी बेंक लि.

सन १८६२ मा जर्मनीबाट ऋण सहकारीको सुरुवात

ऋणले सदस्यलाई धनी बनाउनुपर्दछ ।

एफ.डब्लु राईफाईसन

यस परामर्शमा

- ऋण सदुपयोगिता निरिक्षण
- ऋण सदुपयोगितमा सहकारी संस्था, सदस्य, निरिक्षक तथा सञ्चालकको भुमिका
- ऋण सदुपयोगिता निरिक्षण फाराम

ऋण सदुपयोगीता

- ऋण सदुपयोगीता भन्नाले सदस्यहरूले सहकारी संस्थाबाट लिइएको ऋणलाई निर्धारीत उद्देश्य पुरा हुनेगरी उत्पादनशील, आयआर्जन मूलक वा सामाजिकरूपमा उपयोगी क्षेत्रमा प्रयोग गरी सो ऋणबाट अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्नु हो ।
- ऋण सदुपयोगिता गराउनु सहकारीको ऋण व्यवस्थापन भित्रको प्रमुख कार्य हो ।

ऋण व्यवस्थापन चक्र

ऋण लगानी कार्य: संस्थागत जोखिम न्युनीकरण गर्ने गरी

ऋण सदुपयोगीता कार्य: सदस्यको आर्थिक बिकास हुने गरी

ऋण असुली कार्य: संस्थाको व्यवस्थित संचालन गर्ने गरी

ऋण सदुपयोगीता निरिक्षण

- सदस्यहरूले सहकारी संस्थाबाट लिइएको ऋणलाई निर्धारीत उद्देश्य पुरा हुनेगरी उत्पादनशील, आयआर्जन मूलक वा सामाजिकरूपमा उपयोगी क्षेत्रमा प्रयोग गरे नगरेको निरिक्षण गर्ने कार्य नै ऋण सदुपयोगिता निरिक्षण हो ।
- ऋण सदुपयोगिताबाट सदस्यहरूको आर्थिक विकासमा महत्वपुर्ण टेवा पुग्दछ ।
- सहकारी संस्थाको मुख्य उधेश्य नाफा कमाउनु नभई सदस्यहरूको आर्थिक समृद्वीमा योगदान गर्नु हो ।
- ऋण सदुपयोगिता निरीक्षण सहकारी संस्थाको आर्थिक स्वास्थ्य, सुशासन, र सदस्यहरूको विश्वास कायम राख्नको लागि समेत अनिवार्य छ ।
- यो प्रक्रियाले ऋणको दुरुपयोग रोक्छ, जोखिम व्यवस्थापन गर्छ र कानुनी पालना सुनिश्चित गर्छ ।

ऋण सदुपयोगितामा सहकारी संस्थाको भुमिका

ऋणको उधेश्य तथा शिर्षक प्रश्ट गर्ने

- संस्थाको ऋण व्यवस्थापन कार्यबिधिमा संस्थाले लगानी गर्ने ऋणको शिर्षक तथा ऋण रकम प्रयोगको उधेश्य प्रश्ट गर्ने
- सदस्यको ऋण निवेदनमा ऋण रकमको प्रयोग के काममा गर्ने हो भन्ने प्रश्ट उल्लेख गराउने
- निर्धारीत उधेश्यमा नै रकम प्रयोग गर्ने स्वःघोषणा सदस्यहरूबाट गराउने,

प्रोत्सहान तथा दण्डको व्यवस्था

- लगानी भएको ऋण रकम निर्धारीत उधेश्य मा प्रयोग गरेको देखिएमा/नदेखिएमा के गर्ने भन्ने सम्वन्धमा कार्यविधिमा प्रश्ट व्यवस्था गर्ने

किस्तावन्दीमा ऋण लगानी

- स्वीकृत ऋण एकमुष्ठ वा एकै किस्तामा लगानी नगरी ऋण रकम प्रयोगको अवस्था हेरी किस्तावन्दीमा लगानी गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने,
- पहिलो किस्ताको रकम निर्धारीत उधेश्य मा प्रयोग गरेको नदेखिएमा थप लगानी नगर्ने,

ऋण सदुपयोगितामा सहकारी संस्थाको भुमिका

किस्तावन्दीमा ऋण असुलीको व्यवस्था

- सदस्यले संस्थाबाट लिएको ऋण भुक्तानीका लागी किस्तावन्दी तालिका सदस्यहरूलाई प्रदान गर्ने
- किस्ता रकम सदस्यले ऋण रकम लगानी गरेको व्यवसायको आयको आधारमा निर्धारण गर्ने
- व्यवसायको प्रकृती हेरी उचित ग्रेस पिरियड समेत प्रदान गर्ने

ऋणीको व्यवसायको निरिक्षण

- ऋण स्विकृती पुर्व नै सदस्यको व्यवसायको स्थलगत निरिक्षण गरी व्यवसायको अवस्था, ऋणीको दृष्टीकोण, परिवारका सदस्यहरूसंग व्यवसायीक परियोजना तथा ऋणका विषयमा खुला छलफल गर्ने,

व्यवसायमा प्राविधिक सहयोग

- ऋणी सदस्यको व्यवसायको प्रकृती अनुसार संस्थाले प्रदान गर्न सक्ने प्राविधिक सहयोग तथा जोखिम न्युनीकरणका अन्य उपायहरू समेत अध्ययन गरी संस्थागत रूपमा प्रवाह गर्नसक्ने थप सेवाहरू समेत प्रवाह गर्ने,

ऋण सदुपयोगिता सहकारी संस्थाको भुमिका

ऋण सदुपयोगिता अनुगमन

- ऋण सदुपयोगिता अनुगमनको कार्य गर्ने जिम्मेवरी (उपसमिति वा व्यवस्थापन) लाई प्रदान गर्ने,
- विशेषगरी ठुला र जोखिमपुर्ण देखिएका ऋणीहरूको अनुगमन योजना तयार गर्ने,
- व्यवसाय तथा परियोजनाको प्रत्यक्ष अवलोकन, कागजात जाँच, र ऋणीसँग अन्तर्वार्ता मार्फत ऋणको सदुपयोगिताको अवस्थाको जाँच गर्ने,

प्रतिवेदन निर्माण, छलफल र निर्णय

- निरिक्षणका आधारमा लगानी भएको ऋण रकम निर्धारीत उधेश्य मा प्रयोग गरेको देखिएको/नदेखिएको सम्बन्धमा मासिक प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- कार्यबिधिअनुसार प्रोत्सहान तथा दण्डको सिफारिस सहित सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने,
- सो विषयमा समितमा छलफल गरी उचित निर्णय गर्ने,

नियमित Follow-up

- ऋण सदुपयोगिता निरिक्षणका साथसाथै ऋण असुलीको अवस्थाको नियमित मूल्यांकन गर्ने,
- असुलीको अवस्थाको आधारमा पुनः निरीक्षणको समय तालिका बनाउने,
- ऋणी सदस्यहरूसंग नियमित सम्पर्क तथा समन्वयमा रहने,

ऋण सदुपयोगीतामा सदस्यको भुमीका

१. ऋणको उद्देश्यअनुसार प्रयोग:

•उदाहरण: व्यापारका लागि लिएको ऋण व्यक्तिगत खर्च (जस्तै: विवाह, भोज) मा प्रयोग नगर्ने,

२. कागजात र प्रमाण सुरक्षित राख्ने:

•ऋण प्रयोगको प्रमाण (बिल, भौचर, फोटो) राख्ने र अनुगमनका क्रममा सहकारीलाई उपलब्ध गराउने,

•उदाहरण: मलखाद खरिद गरेको बिल र फोटो पेश गर्ने,

३. नियमित भुक्तानी:

•तोकिएको समयमा किस्ता भुक्तानी गर्ने,

•आर्थिक समस्या भए तत्काल सहकारीलाई जानकारी दिने,

४. प्रशिक्षण तथा अन्य सेवामा सहभागिता:

•सहकारीले प्रदान गर्ने प्राविधिक सेवा लगायत सहकारीले उपलब्ध गराउने वित्तीय साक्षरता वा व्यवसायिक प्रशिक्षणमा भाग लिने,

•संस्थासंग नजिकको सम्पर्कमा रहने

ऋण सदुपयोगीतामा निरिक्षण उपसमितिको भुमीका

१. निष्पक्ष अनुगमन

- ऋण उपयोगिता निरीक्षण फाराम भरी प्रत्यक्ष अवलोकन, कागजात जाँच, र अन्तर्वार्ता मार्फत तथ्य संकलन गर्ने,

२. सुझाव र प्रतिवेदन:

- ऋण सदुपयोगिताको अवस्था तथा समस्याहरू पहिचान गरी सुधारका लागि सुझाव सहितको प्रतिवेदन सहकारीको सञ्चालक समितिलाई बुझाउने,

३. जोखिम न्यूनीकरणमा सहयोग:

- ऋण दुरुपयोगका घटनाहरू तुरुन्तै सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने,

ऋण सदुपयोगीतामा सञ्चालक समितिको भुमीका

१. कार्यबिधि निर्माण:

- •ऋण उपयोगिता र जोखिम व्यवस्थापनका लागि स्पष्ट नीति र कार्यविधि बनाउने,
- •ऋण सदुपयोगिता निरिक्षण तथा अनुगमनको लागि छुट्टै उपसमिति गठन,
- •सदुपगोगिता गर्नेलाई प्रोत्सहान गर्ने तथा दुरूपयोग गर्नेलाइ निरूत्साहीत गर्ने ,

२. कानुनी कारबाही:

- •सहकारी ऐनअनुसार ऋण दुरुपयोग गर्ने ऋणीमाथि आवश्यक कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउने,
- •तर, यो कदम अन्तिम विकल्पका रूपमा मात्र प्रयोग गर्ने ।

सक्रिय सहभागीता र छलफलका लागी

हार्दिक धन्यवाद !!!